

Opis źródła:

Propaganda nazistowska podczas II wojny światowej używała wielu różnych środków i argumentów, aby demonizować Żydów i uzasadniać ich prześladowania. Jednym z nich była kwestia tyfusu, choroby zakaźnej przenoszonej przez wszy, którą Niemcy wykorzystywali do szerzenia strachu i nienawiści wobec Żydów. Naziści przedstawiali Żydów jako nosiciele chorób i pasożytów, którzy zagrażają zdrowiu publicznemu. Propaganda medyczna miała na celu wywołanie strachu przed kontaktem z Żydami, wzmacniając negatywne stereotypy. W okupowanych krajach, a także w samych Niemczech, rozpowszechniano plakaty, ulotki i inne materiały propagandowe, które przedstawiały Żydów jako niehigienicznych i niebezpiecznych dla zdrowia publicznego. Żydzi byli zmuszani do życia w zamkniętych gettach, gdzie panowały skrajnie złe warunki sanitarne, co faktycznie sprzyjało wybuchom epidemii, w tym tyfusu. Paradoksalnie, warunki te były wynikiem polityki nazistowskiej, ale jednocześnie były używane jako argument do dalszego prześladowania Żydów. Naziści wykorzystywali wybuchy tyfusu w gettach jako dowód na rzekomą naturę Żydów jako nosiciele chorób, co było cynicznym sposobem na usprawiedliwienie swoich działań. Propaganda dotycząca tyfusu miała na celu wzmacnianie strachu i nienawiści wobec Żydów wśród ludności cywilnej. Miała także na celu zapobieganie jakiegokolwiek sympatii lub pomocy dla Żydów ze strony nieżydowskiej ludności. Obwieszczenie z 10 listopada 1941 r. jest dowodem takiego podejścia.

Miejsce wydania:

Warszawa, 1941

Tekst źródła:**Obwieszczenie**

Dotyczy: kary śmierci za nieuprawnione opuszczenie żydowskich dzielnic mieszkaniowych.

W ostatnim czasie rozprzestrzenili żydzi, którzy opuścili wyznaczone im dzielnice mieszkaniowe, w licznych udowodnionych wypadkach tyfus plamisty. Aby zapobiec grożącemu w ten sposób niebezpieczeństwu dla ludności, rozporządził Generalny Gubernator, że żyd, który w przyszłości opuści nieuprawnioną wyznaczoną mu dzielnicę mieszkaniową, będzie karany śmiercią.

Tej samej karze podlega ten, kto takim żydom udziela świadomie schronienia lub im w inny sposób pomaga (np. przez udostępnianie noclegu, utrzymania, przez zabranie na pojazd wszelakiego rodzaju itp.)

Osądzenie nastąpi przez Sąd Specjalny w Warszawie,

Zwracam całej ludności Okręgu Warszawskiego wyraźnie uwagę na to nowe postanowienie ustawowe, ponieważ odtąd będzie stosowana bezlitosna surowość.

Dr Fischer
Gubernator

Warszawa, dnia 10 listopada 1941.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie były przyczyny wprowadzenia kary śmierci za nieuprawnione opuszczenie żydowskich dzielnic mieszkaniowych według obwieszczenia?
2. Jakie było podejście władz do przestrzegania nowego postanowienia ustawowego?
3. Jakie konsekwencje groziły osobom, które świadomie udzielały schronienia lub w inny sposób pomagały Żydom?
4. Jakie były główne cele propagandy nazistowskiej związanej z tyfusem w kontekście Żydów?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakie stereotypy były promowane przez nazistowską propagandę, przedstawiając Żydów jako nosicieli chorób?
2. Jakie były warunki sanitarno-epidemiologiczne w gettach i jak wpływały na rozprzestrzenianie się tyfusu?
3. Jakie środki i narzędzia były używane przez nazistowską propagandę, aby szerzyć informacje o rzekomym związku Żydów z tyfusem?

Słowniczek pojęć:

Ludwig Fischer - pełnił funkcję gubernatora dystryktu warszawskiego w Generalnym Gubernatorstwie podczas II wojny światowej. Fischer był prominentnym członkiem NSDAP i pełnił różne funkcje w SA oraz w administracji nazistowskiej. W 1937 roku został członkiem Reichstagu, niemieckiego parlamentu pod rządami nazistów. Po inwazji na Polskę w 1939 roku, Fischer został mianowany gubernatorem dystryktu warszawskiego w Generalnym Gubernatorstwie. Funkcję tę pełnił od października 1939 do stycznia 1945 roku. Jako gubernator, był odpowiedzialny za wdrażanie polityki nazistowskiej, w tym prześladowanie i

wyzysk lokalnej ludności oraz zakładanie gett dla społeczności żydowskiej. Odegrał znaczącą rolę w tworzeniu i zarządzaniu warszawskim gettem. Podczas Powstania Warszawskiego w 1944 roku Fischer był zaangażowany w brutalne tłumienie polskiego ruchu oporu. Po upadku III Rzeszy, Fischer został schwytyany przez siły alianckie. Został wydany Polsce, gdzie stanął przed sądem za zbrodnie wojenne. W 1947 roku został uznany za winnego zbrodni przeciwko ludzkości i skazany na karę śmierci.

Literatura pomocnicza:

Ringelblum E., *Stosunki polsko-żydowskie w czasie II wojny Światowej*, „Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego”, nr 31, Warszawa 1959.

Urynowicz M., *Zorganizowana i indywidualna pomoc Polaków dla ludności żydowskiej eksterminowanej przez okupanta niemieckiego w okresie drugiej wojny światowej* [w:] 518 Polacy i Żydzi pod okupacją niemiecką 1939-1945. Studia i materiały, Warszawa 2006.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis